

EDVIN LAND Ve Küçük Sihirli Kutusu

Çabuk fotoğrafı icadeden Land şimdi de cepte taşınabilecek kadar küçük bir fotoğraf makinesi üzerinde büyük iddialarda bulunmaktadır.

Bu yıl Amerikan fotoğraf makineleri ve filimleri, amatörler için devrim yaratan bir yenilikle karşı karşıya bulunmaktadır. Yeni makineler yalnız kolay kullanılır olmakla kalmayıp, ondan da önemli olarak kolay taşınabilir durumdadırlar. Bunlar elçantasından çok bir para çantası kadar olup cebe sığacak kadar küçük ve derli topludurlar.

Küçük fotoğraf makinesi yarışı geçen Mart ayında Kodak Firmasının 5 model hafif Insomatic makinelerini piyasaya sürmesiyle başladı. Bunlar 450 gram ağırlığında 2,5 santimetre kalınlığında, bir frenk gömleğinin cebine girebilecek büyüklükte olup fiyatları da 28 ile 125 dolar arasındadır. Fakat bu yeni fotoğraf makineleri kuşağının en şaşırtıcı olanı Polaroid'in küçük sihirli kutusudur.

Bundan önceki Polaroid Land Fotoğraf Makineleri gibi bu küçük makine de tabiatıyla mucidinin, yani Polaroid firmasının kurucusu, başkanı ve araştırma direktörü olan Edwin Herbert Land'in adını almaktadır. Halen 63 yaşında ve tam bir bilim dahisi olan Land'e memurları, hissedarları ve hattâ rakipleri tarafından, Birleşik Amerika'da hemen hiç bir şirket başkanına gösterilmeyen saygı gösterilmektedir. Rakip firma Kodak'ın Başkan Yardımcısı olan Van Phillips kendisi için «Birgün Edwin Land Thomas Edison, Alexander Graham Bell ve Kodak'ın kurucusu olan George Eastman'ın yanında yerini alacaktır,» demektedir.

Land son yedi yılını bu yeni fotoğraf makinasına hasretti. Makinayı geliştirmek için, kumar oynarcasına 250 milyon dolara yakın yatırım yaparak fabrikada büyük ölçüde genişleme faaliyetine girişti. Bunu

yaparken makinenin başarılı olup olmayacağını ve tutulup tutulmayacağını kesin olarak bilmiyordu. Bugün başarı sağlanmış olup bu sonbaharda mahdut sayıda da olsa, bu makine halen SX-70 proje adıyla bir kısım satıcıların tezgâhlarında yer almaktadır.

SX-70 150 doların altında bir fiyatta satılacaktır. Piyasa bu fiyatı uygun görecektir midir? Land bu soruyu şöyle cevaplandırmaktadır: «Sanırım ki bugün bu fotoğraf makinesi halkın telefon ihtiyacına benzer bir yer alacaktır.» Polaroid satıcıları da ilk 12 ayda imal edilecek ve belki sayısı yüzbinleri bulacak olan bu makinelerin hemen satılacağını tahmin etmektedirler. Bunun nedeni olarak da, Land makineleri de dahil olmak üzere, bundan önceki polaroid makinelerindeki mahzurların bu yenilerde olmayışını göstermektedirler.

SX-70 kapatıldığı zaman eski modellerin hemen yarısı kadar, yani 2.75 X 10.50 X 17.50 santimetre boyutundadır. Ağırlığı 800 gram olup eski modellerde elle çalışan (ve bazan hatalı olan) film avansı da dahil herşey otomatiktir. SX-70 lerde en dikkate değer özellik de filmidir. Film resim çekildikten 1,2 saniye sonra makinadan çıkarılabilir ve dışarıda fotoğrafçının gözü önünde developpe edilebilir. Resimler önce donuk mavi-gri olup 4 dakika içinde asıl kendi parlak renklerini alır. Film çizilmez plâstik bir tabaka ile kapanmış olduğu için developman sırasında bile kuru ve elle dokunulabilir durumdadır. Halbuki eski Polaroid makinelerde filmi saran kâğıt kalıntılarına ve parmak izlerine raslamak mümkündü. Ayrıca bunlarda eskiden olduğu gibi sepete atılacak kimyasal maddeler yüklü negatifler de yoktur.

Çok cesurca bir tasarı ve girişim :

Birleşik Amerika iş tarihinde bir şirketin bu derece cesurca ve aynı derecede başarılı bir girişimine seyrek raslanır. Polaroid firması 1948 den bu yana piyasaya 26 milyona yakın makina sürmüş olup, bugün 50 dolar ve daha yukarı fiyaya satmakta olduğu makinaların sayısı, bütün dünyada makina imal eden firmaların sattıkları makina sayısı toplamından büyüktür. 1961 den bu yana elde edilen gelir yüzde 400 artmış ve son yıl hasılatı 504 milyon doları bulmuştur. Polaroid firmasına ait hisselerin yüzde 15 i Land ve ailesinin elinde bulunmaktadır. Bunların kıymeti yaklaşık yarım milyar doları bulmakta ve dolayısıyla kendisini dünyanın en zengin bilim adamı durumuna sokmaktadır.

Land bütün bu başarılarla rağmen daha 1963 yılında şuna kanaat getirmişti ki, eğer Polaroid makinası kullananlar, küçük ve kolay taşınabilen, karışık ve bulaşık olmayan yeni bir fotoğraf makinasına sahip olmak isterlerse bu fotoğraf makinalarını ve hele eskisine kıyasla çok daha kârlı olan yeni filimleri almakta tereddüt etmeyeceklerdi. İşte böylece Land kariyerinin en büyük ve cesaretli araştırmasına girişti.

Araştırmalarını film ve makina olmak üzere iki ayrı proje üzerinde topladı ve bunun için bazan haftalarca ortadan kayboldu ve günde 18 saat laboratuvar çalışmaları yaptı. Sık sık bir projeden ötekine atlaması bir kısım yardımcıların sinirlerini bozuyordu. İkinci Başkan Yardımcısı şöyle diyordu : «Biz bütün gücümüzü makina imaline yöneltmiş iken birisi çıkıp ta filimler ne alemde, doktor Land diye sordu mu, onlar üzerinde de gereken çalışmaları yapıyoruz, diye cevap veriyordu. Ve bu cevaba film üzerinde uğraşan personelimiz de şaşıyorlardı.»

Hakikatte de zaman zaman zikzaklı ilhamlara ve kararlara şahit oluyordu. Örneğin ta Afrika'dan telefon eden ve Polaroid fotoğraf makinasının pilini değiştirecek pil bulamadığından yakınan bir müşteri de Land'ın yeni makinada pilleri makina yerine yerleştirme yerine, film paketinin içine yerleştirmeye karar vermesine sebep oluyordu. Polaroid mühendisleri her çeşit SX-70 film kutusuna sığabilecek bisküvi kalınlığında piller imali için planlar çizmeye koyuluyorlardı.

Bununla beraber yeni makinada en cesur girişim filimle ilgili olmaktadır. Fotoğrafının zamanını, developmanın makina içinde yapılmasını beklemekle israf etmemesi

amacıyla Land, bu işin makina dışında yapılması olanaklarını araştırmaları için kimyagerlerine direktif verdi. Bir Opacifier (donuklaştırıcı) ile filimi donuklaştırmak ve özel kimyasal maddeler filim üzerinde gerekli etkiyi yaparken filimi ışın hüzmelerinden korumak düşünüldü. Bir kimyager ekibi böyle bir maddeyi bulmak için dört yıl çalıştı. 1/12 milimetre kalınlığındaki filimin işlem gören negatifi en az sekiz kimyasal kattan mürekkepti ve bunlardan bazılarının kalınlığı da kırmızı ışın kalınlığı (0.005 milimetre) kadardı.

İmparatorluk idealleri :

Edwin Land hakkında halkın bildikleri pek fazla değildir. Reklâmdan kaçınan Land kariyeri boyunca üç kez basın toplantısı yapmıştır. Bir tüccar oğlu olan Land Norwich'te büyümüş ve 1926 da Norwich Akademisi'ni orta ile iyi arasında bir dereceyle bitirmiştir. Fizik öğretmeni, Land lise son sınıfta iken «Land fizik konusunda öyle bir düzeydeki kendisine yardım edebilecek durumda değilim» demiştir.

Polaroid imparatorluğunun temelleri 1928 yılında daha Land 18 yaşında Harvard Üniversitesi'nde bir öğrenci iken, ışığın polarize edilmesi deneylerini yaparken atılmıştı. Başka şeyler yanında polarize edilmiş ışık yaygın bir ışıktan daha az parlaklık üretir. Bilim adamları çoktan bazı Kalsit ve tabii kristallerin süzme işini yaptıklarını biliyorlardı. Land'ın başarısı, Polivinil alkol tabakaları ve Iyodin'in çeşitli şekilleri de dahil bazı maddelerle polarize ışığı sentetik olarak üretmeye muvaffak olması idi. Bu sıralarda buluşlarına kendisini o kadar kaptırmıştı ki, bu yüzden sınıfta kalarak okuldan ayrıldı ve eğitimini tamamlamak için okula bir daha da dönmedi.

Araştırmalarına Newyork Halk Kütüphanesinde devam etti. Bu sırada Manhattan'da kiralık bir odada kalıyor ve Columbia Üniversitesinin fizik laboratuvarından faydalanıyordu. Bu laboratuvarın kapalı olduğu saatlerde bazan pencereden girerek çalıştığı oluyordu. Bu çalışmalarının ilk aşamalarında, laboratuvar asistanlığını karısı Helen «Terre» Mailson yapıyordu. Sonra karısı Land'ın iki kızını yetiştirmek için bu görevi bırakmak zorunda kaldı.

Land polarizasyon işlemini 9 yılda tamamlayabildi. 1937 de Polaroid Şirketi'ni kurdu ve göz kamaşmasını önleyen ve piyasada derhal tutulan güneş gözlüklerini çıkardı. Halen firma yılda 25 milyon çift

gözlük camı satmaktadır. Polaroid İkinci Cihan Savaşı sırasında dürbün, gözlük camı ve filtre de imal ederek hızla gelişti ve fakat savaş bittikten sonra işler hayli yavaşladı. 1947 de şirketin zararı 2 milyon dolardı. Bu durumda yeni bazı imalâta ihtiyaç vardı ve Land'ın kafasında da yeni fikirler çoktan belirmeye başlamıştı.

Ailesiyle birlikte 1943 yılında tatilini geçirdiği bir sırada üç yaşındaki kızının yürürken bir resmini çekmek istedi. Kızı babasına, çekilen bu resimleri görebilmek için ne kadar bekleyeceğini sordu. Çocukluğundanberi fotoğrafçılığa karşı büyük bir ilgi duyan Land, kızının bu sorusu üzerine fotoğrafların daha makina içindeyken nasıl developpe edilebileceğini ve karta basılabileceğini düşünmeye başladı. Şimdi kendisi şaka edercesine, daha yürüyüşten döndükleri sırada, yalnız bir tek nokta müstesna ki onun da çözümlenmesi 1943 den 1972 ye kadar sürmüştür, sorunu halletmiş bulunuyordum, demektedir. Hakikatte de konu üzerinde her çeşit ayrıntılı çalışmaları yaparak 1947 yılı başlarında «Anı Fotoğraf» in keşfedilğini ilân etti ve ilk ağırlığı 2 Kg. dan az olan Polaroid Land Fotoğraf Makinası'nı 1948 yılının sonlarına doğru piyasaya çıkardı.

Eski polaroid fotoğraf makinalarını pahalı bir oyuncak bulan profesyonel fotoğrafçıları Land'in yeni yaptığı fotoğraf makinası şaşırtmıştı. Bu makina ile resimler nasıl çabuk çekiliyorsa para da öyle çabuk kazanılıyordu. Bu fotoğraf makinalarında yeni bir gelişme kaydedildikçe satışlar da artıyordu. Siyah-beyaz filim 1950 de, Otomatik pozverme sistemi 1960 da, ucuz fiyathlı Swinger tipi makina 1965 de ve son zamanlarda da birkaç ucuz renkli fotoğraf makinası piyasaya sürülmüştü.

Land polaroidi kısmen bilim adamı kısmen de filozof olarak kendi muhayyilesine göre yaptı. Polaroid teknisyenleri tabiatı korumak için aşırı masraflardan çekinmediler. Bir defasında bir kimya fabrikasından çıkan boru hattını, ağaçları korumak için dolambaçlı bir yoldan geçirmeyi göze aldılar. Şirketin ileri görüşlü halkla mün-

sebetler programı, başka büyük şirketler için örnek olacak derecede idi. Halen para ve başka şekilde yardımlarla Boston bölgesinde 143 toplum projesi desteklenmektedir. Bu yıl genel nüfusa orantılı olarak on işyerinden birinde zenci çalıştırılmaktadır. Ayrıca kurulan ve örnek teşkil edecek bir çıraklık sistemi ile işçilerin tecrübeli araştırma yardımcıları olarak yetiştirilmeleri de sağlanmıştır.

Polaroidin bir başarısı da uzman olmayan fotoğrafçıların kaliteli resim çekme olanaklarını sağlamak olmuştur. Müşavir Augustos Wolfram'ın foto endüstrisi hakkında yayınladığı yıllık etüde göre amatör fotoğrafların çoğunu, doğum partileri gibi özel fırsatlarda çekilen çocuk resimleri, akraba ve eş dost toplulukları resimleri teşkil etmektedir. İşte amatör fotoğrafçılarının evde veya benzeri çevre ve şartlarda çektikleri bu resimler için mevcut Land fotoğraf makinaları, büyüklükleri ve negatiflerin atılması nedenleriyle pek elverişli olmamakta idi. Öteyandan yeni fotoğraf makinalarının birinci avantajını teşkil eden, çekilen resmin hemen görülebilmesi de önemli bir tercih sebebi teşkil etmektedir. Land firması müşterilerinin «gör-çek ve hemen resme sahip ol» şeklindeki isteklerine cevap vermeyi esas kabul etmiştir.

Yakın bir gelecekte Amerikan amatör fotoğrafçıları çoğunlukla, fotoğraf çekmek için basit ve esaslı bir makinaya sahip olmak isteyeceklerdir. Bununla beraber amatör fotoğrafçılık demek yalnız basit makinalarla bebek resmi, spor ve piknik resimleri çekmek değildir. Edwin Land böyle düşünmemektedir. «Fotoğrafçılığın kendine has bir manâsı ve önemi vardır. Bu halka sanıldığından daha çok bakmak, duymak ve hatırlamak olanaklarını geliştirmeyi öğretecektir. Elde ettiğimiz her iyi resim hayatımızı daha çok manâlandırır. Fotoğrafçılık insanları birbirlerine karşı yabancılaştıran değil, aksine birleştiren bir teknolojik olay ve gösteridir.

READER'S DIGEST'ten
Çeviren : GALİP ATAKAN

Yeter derecede eğitime sahip olmalısın ki etrafındaki insanları lüzumundan fazla büyük görmeyesin; fakat bilge olacak kadar da eğitim görmüş olmalısın ki, onları küçük görmeyesin.

M. L. BOREN